

*****

МЕДІАОСВІТА

*****

УДК 378.147.091.33-042.65:02

Г. А. Єрмолаєва

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ-ДОКУМЕНТОЗНАВЦІВ (НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ІНФОРМАЦІЙНИЙ МОНІТОРИНГ»)

У статті висвітлено особливості організації самостійної роботи студентів документознавців у процесі опанування знань і вмінь з дисципліни «Інформаційний моніторинг». Визначено, що самостійна робота зумовлює активізацію навчально-пізнавальної діяльності; формує навички самостійного планування та організації власного навчального процесу, що забезпечує перехід до неперервної освіти (самоосвіти) після завершення навчання в закладі вищої освіти набувати практичних навичок для формування готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності.

Ключові слова: самостійна робота студентів, інформаційний моніторинг, документно-інформаційна сфера, викладач, вища школа.

I. Вступ

Успіх підготовки фахівців залежить від багатьох факторів, одним із яких є самостійна робота студентів. У процесі впровадження кредитно-модульної системи навчання у виші значна частина навчального матеріалу виноситься на самостійне опрацювання студентами. Тому основним завданням викладача у вищій школі стає не репродуктивне викладання матеріалу, а організація активної самостійної роботи студентів.

Німецький педагог А. Дістервег говорив: «Розвиток і освіта жодній людині не можуть бути дані або повідомлені. Усякий, хто бажає до них прилучитися, повинен досягнути цього власною діяльністю, власними силами, власним напруженням». Особливо сьогодні, в умовах інформаційного буму, коли перед студентом стоїть завдання засвоїти все більше і більше інформації, організація самостійної роботи вимагає подвійної уваги. Адже навіть саме слово «студент» (лат. *studens* – «той, хто сумлінно працює, той хто бажає знання») передбачає потребу наполегливої самостійної роботи над оволодінням глибокими знаннями [2, с. 103–104].

Особистісний підхід, диференціація унікальних особливостей кожного студента надають змогу організувати навчання студентів у руслі сучасних тенденцій мобільної готовності до навчання та саморозвитку, де пізнавальна діяльність набуває творчого, пошукового характеру, виявляється інтелектуальний та творчий потенціал студентів, реалізуються їх дослідницькі здібності [7, с. 54]. Студенти опановують навички збирати, зберігати, переробляти, освоювати, перетворювати, обмінювати, відбирати й класифікувати інформацію з різних джерел, що передбачає свідоме оволодіння технологією передачі та використання знань на індивідуальному рівні. Це є надзвичайно важливим для фахівця документно-інформаційної сфери, оскільки невпинний технологічний прогрес, інновації в суспільстві примушують швидко адаптовуватися до нових виробничих завдань, застосовуючи своє вміння до управління новітніми технологічними процесами, тим паче, як свідчить моніторинг працевлаштування випускників, вони працюють у різнопрофільних установах [1].

Як показав аналіз наукової літератури, окремі аспекти в контексті самостійної роботи у процесі підготовки кадрів для документно-інформаційної сфери висвітлено в працях С. Капран [6], М. Прокоф'євої [8], О. Тур [9] та ін. Значення набуває проблема пошуку нових ефективних методик фахової підготовки майбутніх фахівців в інтеграції з традиційними формами навчанням авторка статті аналізувала особливості поширення веб-квест-технологій як інтерактивної форми самостійної роботи студентів-документознавців [3] та використання кейс-методу як специфічно-

го методу навчання [4], що спрямований на формування різного виду вмінь та розвиток навичок, необхідних для сучасних висококваліфікованих спеціалістів; розглядала самостійну роботу студентів як складову професійної підготовки майбутнього фахівця-документознавця [5].

Питання організації самостійної роботи майбутніх фахівців (зокрема з напряму підготовки «Документознавство та інформаційна діяльність») при вивченні окремих дисциплін, а саме дисципліни «Інформаційний моніторинг», не було предметом окремого дослідження.

II. Постановка завдання та методи

Мета статті – визначити особливості організації самостійної роботи студентів документознавців на прикладі засвоєння навчальної дисципліни «Інформаційний моніторинг».

У ході дослідження застосовано теоретичні методи (документальний аналіз, аналітико-синтетична переробка інформації), що надало змогу визначити особливості організації самостійної роботи студентів напряму підготовки «Документознавство та інформаційна діяльність» на прикладі засвоєння навчальної дисципліни «Інформаційний моніторинг».

III. Результати

Робочими навчальними планами Миколаївської філії Київського національного університету культури та мистецтв вивчення дисципліни «Інформаційний моніторинг» студентами напряму підготовки напряму підготовки 6.020105 «Документознавство та інформаційна діяльність» передбачено у 7 семестрі (на IV курсі). Ця дисципліна має 4 кредити (за ECTS), один змістовий розділ, який містить по 6 тем (на самостійну роботу відведено 80 годин). Зміст самостійної роботи визначений робочою навчальною програмою й методичними рекомендаціями викладача.

Змістовий Розділ 1. Теоретико-методологічні та практичні основи інформаційного моніторингу.

Тема 1.1. Вступ до курсу (самостійна робота 10 годин). Тема 1.2. Інформаційний моніторинг як засіб сучасних інформаційних комунікацій (самостійна робота 10 годин). Тема 1.3. Суб'єкти інформаційного моніторингу (самостійна робота 10 годин). Тема 1.4. Джерела інформації: особливості пошуку та використання (самостійна робота 20 годин). Тема 1.5. Організація і проведення моніторингового дослідження (самостійна робота 20 годин). Тема 1.6. Програмне забезпечення моніторингових досліджень (самостійна робота 10 годин).

До кожної теми передбачено низку завдань для самостійного виконання. Вони відповідають певним вимогам: диференціація, теоретична готовність до виконання різних видів будь-яких робіт, досвід самостійної роботи у студентів, рівень різних умінь і навичок творчого використання засвоєних знань у завданнях (частково-пошукові та дослідницькі).

Для ґрунтовного засвоєння навчальної дисципліни «Інформаційний моніторинг» студентами-документознавцями та з метою формування в них умінь і навичок ми пропонуємо такі орієнтовні завдання для самостійної роботи:

СРС 1.1. Вступ до курсу

Завдання для СРС:

Теоретичні питання

1. Що є об'єктом та предметом вивчення курсу «Інформаційний моніторинг»? 2. Аналіз джерельної бази курсу «Інформаційний моніторинг». 3. Охарактеризуйте мету та завдання курсу. 4. Перелічити міждисциплінарні зв'язки курсу.

Практичні завдання

1. Опрацювати тему за допомогою лекційного матеріалу і списку рекомендованої літератури, підготуватися до опитування за питаннями для самоперевірки. 2. Опрацювати за предметно-тематичним, алфавітним, систематичним каталогами бібліотек бібліографічну базу курсу «Інформаційний моніторинг». Згідно із чинним бібліографічними вимогами, скласти список літератури за темою «Інформаційний моніторинг» як навчальна дисципліна». 3. Підготувати презентацію на тему «Інформаційний моніторинг» як навчальна дисципліна у процесі навчання студентів за напрямом підготовки «Документознавство та інформаційна діяльність».

СРС 1.2. Інформаційний моніторинг як засіб сучасних інформаційних комунікацій

Завдання для СРС:

Теоретичні питання

1. Дайте визначення термін «інформаційний моніторинг». 2. Тлумачення терміна «комунікативний аудит». 2. Охарактеризуйте напрями моніторингу інформаційних об'єктів. 3. Які функції інформаційного моніторингу? 4. Назвати елементи структури моніторингової системи.

Практичні завдання

1. Опрацювати тему за допомогою лекційного матеріалу і списку рекомендованої літератури, підготуватися до опитування за питаннями для самоперевірки. 2. Підготувати презентацію на тему «Моніторинг як елемент структури інформаційного процесу». Презентація повинна мати чітку структуру, послідовність: актуальність проблеми та її значення; формулювання мети дослідження; аналіз отриманих результатів; висновки та рекомендації. 3. Здійснити аналіз форсайт-методу та інформаційного моніторингу (подібності й відмінності).

СРС 1.3. Суб'єкти інформаційного моніторингу

Завдання для СРС:

Теоретичні питання

1. Охарактеризуйте суб'єктів, що надають інформацію. 2. Дайте аналіз суб'єктам, що збирають і обробляють інформацію. 3. Визначення потреб суб'єктів в інформації шляхом аналізу поточних і перспективних завдань, що стоять перед ними. 4. Які особливості суб'єктів інформаційної діяльності та специфіка їх інформаційних потреб? 5. Потреби в інформації органів державної та місцевої влади, комерційних та некомерційних організацій, громадян. 6. Взаємозв'язок між потребами в інформації й джерелами її отримання.

Практичні завдання

1. Опрацювати тему за допомогою лекційного матеріалу й списку рекомендованої літератури, підготуватися до опитування за питаннями для самоперевірки. 2. Оцінювання рейтингів представників політичної еліти за формальними характеристиками публікацій. Сформувати список видань (відбір здійснюється залежно від ймовірної наявності у виданні матеріалів потрібної тематики). Виконати добір матеріалів, опублікованих за одиницю часу (день/тиждень/місяць), застосовуючи метод контент-аналізу, дослідити публікації у газетних та журнальних виданнях за обраний період стосовно політичної еліти України.

Дані занести в таблицю:

№ з/п	Ім'я, прізвище	Особисті публікації		Згадується в газетах	
		березень 2019 р.	квітень 2019 р.	березень 2019 р.	квітень 2019 р.
1					
2					
3					
4	Всього				

4. Побудувати за одержаними значеннями діаграми. 5. Зробити висновки.

СРС 1.4. Джерела інформації: особливості пошуку та використанняЗавдання для СРС:Теоретичні питання

1. Дайте визначення «джерело інформації», «інформаційний процес», «інформаційний простір», «інформаційний шум». 2. Класифікація джерел інформації. 3. Телебачення як джерело інформації. 4. Використання періодичних видань, реклами та виставок як джерел інформації.

Практичні завдання

1. Опрацювати тему за допомогою лекційного матеріалу й списку рекомендованої літератури, підготуватися до опитування за питаннями для самоперевірки. 2. Обґрунтувати переваги та недоліки різних джерел інформації. 3. Виявити можливості та доцільність використання періодичних видань, реклами та виставок як джерел інформації для громадсько-політичної діяльності. 4. Провести інтернет-опитування стосовно того, якою мірою різні види джерел інформації задовольняють користувачів щодо отримання новин. Інструменти для проведення опитувань: My Polls – безкоштовний додаток для організації голосувань у Facebook, Poll – також безкоштовний додаток для організації голосувань у Facebook, Aserolls – безкоштовний сервіс для організації опитувань у Facebook, Twitter, а також на сайтах і в блогах, Typeform – безкоштовний сервіс проведення опитувань, що надає змогу створювати опитування для користувачів мобільних девайсів. У вигляді презентації подати результати та аналіз.

СРС 1.5. Організація і проведення моніторингового дослідженняЗавдання для СРС:Теоретичні питання

1. Охарактеризуйте, як здійснюються планування та організація дослідження. 2. Перелічіть види досліджень. 3. Назвіть етапи моніторингового дослідження. 4. Обґрунтування проблеми дослідження. 5. Формулювання гіпотез дослідження. 6. Методика дослідження.

Практичні завдання

1. Опрацювати тему за допомогою лекційного матеріалу й списку рекомендованої літератури, підготуватися до опитування за питаннями для самоперевірки. 2. Описати методику та здійснити моніторингове дослідження за темою «Соціальна мережа Facebook як простір взаємодії органів державної влади та громадськості вебсайтів органів влади». У вигляді презентації подати результати та аналіз.

СРС 1.6. Програмне забезпечення моніторингових дослідженьЗавдання для СРС:Теоретичні питання

1. Охарактеризуйте програми комп'ютерного тестування. 2. Види програмного забезпечення для здійснення моніторингових досліджень. 3. Дайте визначення моніторингових програмних продуктів. 4. Мета застосування моніторингових програмних продуктів.

Практичні завдання

1. Опрацювати тему за допомогою лекційного матеріалу й списку рекомендованої літератури, підготуватися до опитування за питаннями для самоперевірки. 2. Опрацювати за предметно-тематичним, алфавітним, систематичним каталогами бібліотек або інших інформаційних ресурсів тему «Програмне забезпечення моніторингових досліджень, на прикладі...» (студент обирає сам програму), згідно з чинними бібліографічними вимогами, скласти список літератури та підготувати презентацію з використанням ряду засобів інформаційного впливу (тексти, графіка, анімація, звук, відео).

Поточний контроль проводить викладач на всіх видах аудиторних і консультаційних занять для перевірки рівня підготовки студентів до виконання самостійної роботи. Основною метою поточного контролю є забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та студентами у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією студентів. Інформацію, одержану при поточному контролі, використовують як викладач – для коригування методів і засобів навчання, так і студенти – для планування самостійної роботи. Облік поточної успішності підвищує об'єктивність оцінювання результатів навчання студентів. Форми проведення поточного контролю визначає викладач відповідно до робочої програми: усне опитування, письмовий експрес-контроль або тестування на практичних заняттях.

Підсумкова кількість балів, набрана студентами за виконання завдань із самостійної роботи, є однією зі складових поточної успішності студентів з дисципліни і при виставленні загальної кількості балів за поточну успішність додається до балів, одержаних за виконання інших видів поточної навчальної роботи.

IV. Висновки

Отже, що самостійна робота студентів-документознавців зумовлює активізацію навчально-пізнавальної діяльності; навчає самостійно працювати з різними джерелами; формує в них навички самостійного планування й організації власного навчального процесу, що забезпечує перехід до неперервної освіти (самоосвіти) після завершення навчання в закладі вищої освіти, надає змогу максимально використати сильні якості особистості завдяки самостійному вибору часу та способів роботи, джерел інформації; отримувати необхідні знання, набувати практичних навичок для формування готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності.

Подальші шляхи розв'язання окресленої проблеми передбачають удосконалення умов, що забезпечують цілеспрямований «перехід» самостійної роботи в самоосвіту, самовиховання як основи становлення професійної майстерності фахівця з напрямку підготовки «Документознавство та інформаційна діяльність».

Список використаної літератури

1. Гомотюк О. Є. Інноваційні технології підготовки фахівця документознавця у Тернопільському національному економічному університеті. URL: http://dSPACE.tneu.edu.ua/bitstream/316497/7334/1/Homotuk_Ternopil_stattya.pdf (дата звернення: 22.02.2019).
2. Гурська О. Місце та роль самостійної роботи студентів у навчальному процесі. *Витоки педагогічної майстерності*. 2014. № 13. С. 103–107.
3. Єрмолаєва Г. А. Веб-квест як інтерактивна форма самостійної роботи студентів у процесі підготовці майбутніх документознавців. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2017. № 2. С. 28–34.
4. Єрмолаєва Г. А. Використання кейс-методу в навчанні майбутніх фахівців з інформаційної діяльності. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2018. № 1 (33). С. 179–182.
5. Єрмолаєва Г. А. Самостійна робота студентів як складова професійної підготовки майбутнього фахівця-документознавця. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2017. № 2 (30). С. 4–8.
6. Капран С. Організаційно-методичні умови самостійної роботи студентів кафедри управління документно-інформаційними комунікаціями Академії муніципального управління. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2011_3%28%29_19 (дата звернення: 05.03.2019).
7. Майорчак Н. А. Особистісно-орієнтований підхід в організації самостійної роботи студентів. *Гуманітарний вісник*. 2002. № 2. С. 54–63.
8. Прокоф'єва К. А. Специфіка самостійної роботи студентів-документознавців. *Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики*. Київ, 2008. С. 170–173.
9. Тур О. Організація самостійної роботи майбутніх документознавців з метою формування їх комунікативної компетентності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*: зб. наук. пр. Київ, 2017. Вип. 28 (38). С. 138–142.

References

1. Gomotiuk, O. Y. (2012). Innovative technologies of preparation of a specialist-document scientist at Ternopil National Economic University. Retrieved from: http://dSPACE.tneu.edu.ua/bitstream/316497/7334/1/Homotuk_Ternopil_sttttya.pdf (in Ukrainian).
2. Gurska, O. (2014). Place and role of independent work of students in the educational process. *Origins of pedagogical skill*, 13, 103–107 (in Ukrainian).

3. Yermolayeva, G. (2017) Web-quest as interactive form of self-study students work in the process of preparation for future students of documentation. *Library Science. Record Studies. Informology*, 2, 28–34 (in Ukrainian).
4. Yermolayeva, G. (2018). *Using of the and Regions: Series: Social Communications*, 1 (33), 179–182 (in Ukrainian).
5. Yermolayeva, G. (2017). Students' Self-Study as a Component of Professional Training of a Future Document Specialist. *State and Regions: Series: Social Communications*, 2 (30), 4–8 (in Ukrainian).
6. Kapran, S. (2011). Organizational and methodological conditions of іуда-dependent work of students of the department of document and information communications of the Academy of Municipal Management. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2011_3%281%29_19 (in Ukrainian).
7. Majorchak, N. A. (2012). Personality-oriented approach in the organization of іуда-dependent work of students. *The humanitarian herald*, 2, 54–63 (in Ukrainian).
8. Prokofiev, K. A. (2008). Specificity of іуда-dependent work of students-document scientists. *Library science. Information activities: problems of science, education, practice*. Kyiv, 170–173 (in Ukrainian).
9. Tour, O. (2017). Organization of іуда-dependent work of future documentologists in order to form their communicative competence. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Dragomanov. Series 16: The Creative Personality of a Teacher: The Problems of Theory and Practice: Collection of sciences works*. Kyiv, 28 (38), 138–142 (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 12.04.2019.

Ермолаева А. А. Организация самостоятельной работы студентов-документоведов (на примере изучения дисциплины «Информационный мониторинг»)

В статье освещены особенности организации самостоятельной работы студентов документоведов в процессе освоения знаний и умений по дисциплине «Информационный мониторинг». Определено, что самостоятельная работа обуславливает активизацию учебно-познавательной деятельности; формирует навыки самостоятельного планирования и организации собственного учебного процесса, обеспечивает переход к непрерывному образованию (самообразованию) после завершения обучения в высшем учебном заведении, приобретать практические навыки для формирования готовности будущих специалистов к профессиональной деятельности.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, информационный мониторинг, документно-информационная сфера, преподаватель, высшая школа.

Yermolayeva G. The Organization of Self-Dependent Work of Documentation Students (at the Example of the Subject «Information Monitoring»)

Research methodology. *Is to apply theoretical methods (documentary analysis, analytical and synthetic processing of information), which enables to determine the peculiarities of the organization of independent work of students of the direction of preparation «Documentation and Information Activity» on the example of mastering the discipline «Information Monitoring».*

Results. *The article considers the content of independent work of students of the direction of training «Documentation and Information Activity» on the example of mastering the academic discipline «Information Monitoring».*

Novelty. *Is the organization of self-dependent work of future specialists (in particular, on the direction of preparation «Documentation and Information Activity») in the study of the discipline «Information Monitoring».*

The practical significance. *In the process of introducing a credit-module training system, a large part of the teaching material is made on self-dependent study by students. Therefore, the main task of the teacher in high school is not the reproductive teaching of material, but the organization of active self-dependent work of students. Self-dependent work of students — documentary studies the activation of educational and cognitive activity; teaches self-dependently to work with different sources; forms in them the skills of self-dependent planning and organization of their own educational process, which provides transition to continuous education (self-education) after the completion of studies at a higher educational institution, makes it possible to maximize the use of strong personal qualities due to the self-dependent choice of time and methods of work, sources of information; to acquire the necessary knowledge, to acquire practical skills for forming the readiness of future specialists for professional activity. The personal approach, the differentiation of the unique features of each student, makes it possible to organize the training of students in line with modern trends in mobile readiness for learning.*

Further ways of solving this problem include improving the conditions that ensure the purposeful «transition» of self-dependent work in self-education, self-education as a basis for the formation of professional skills of a specialist in the field of study «Documentation and Information Activity».

Key words: self-dependent work of students, information monitoring, document-informational sphere, teacher, higher schools.